

Ujedamput ču se buka s neba,
kao da puše silan vjetar, gdje su bili, aleluja.
I svi se napune Duh Svetoga
i stadoše veličati djela Božja, aleluja.

Obnovljeni tekst bogoslužja:

Puk — pripjev:

Božjem Duhu Ljubavi Svetoj,
vječne hvale i slave poji! 2)

Pjevači — ps. 67. (6, 7, 10, 11, 33, 34, 35)

Otac sirota, branitelj udovica,
Bog je u svom svetom šatoru.

Napuštene okući će Gospod,
sužnjima pružit sretnu slobodu.

Blagoslovljen dažd pustio si, Bože, na baštinu
svoju,

okrijepio je umornu.

Stado se tvoje nastani u njoj,

u dobroj, Bože, ti je sudiemi siromahu.

Sva kraljevstva svijeta, pjevajte Bogu, slavite

Jahvu,

koji se vozi po nebu, po nebu iskonskom!

Čuj, glasom grmi, glasom svojim silnim:

»Priznajte silu Božju!«

Za novopriređeni tekst misnih pjesama potrebno je skladati nove napjeve. Napjevi treba da budu jednostavni — prikladni za pučko pjevanje, odnosno izražajne mogućnosti manjih zborova i solista. Osim toga napjevi treba da budu odraz osjećaja našeg doba, tako sastavljeni da se svide ljudima i ujedno da budu dostojni bogoslužnja. Ovo nikako ne znači zaniijekati

dosadašnju glazbenu predaju Crkve, nego, naprotiv, obogaćivati je.

U dosada priređenim misnim pjesmama o. Antun Martorell slijedi vlastiti glazbeni izražaj, služeći se dosadašnjim glazbenim elementima. (Samo jedanput je uzeo napjev Grgurovog korala — antifonu uskrsne jutarnje koja se pjeva poslije pričesti na misi uskrsnog bdijenja — i upotrijebio je kao pripjev prikazne pjesme na blagdan Uskrsa). Više pažnje posvećuje pripjevu. Izražajnost melodije nastoji doreći pratnjom koju povjerava sad instrumentu, sad zboru, odnosno instrumentu i zboru zajedno. Pratinja namijenjena samo instrumentu redovito je harmonijski i ritmički bogatija. Katkada se uz pratnju za orgulje (harmonij) nalaze i odgovarajući znakovi za pratnju gitarom. Psalam ima oblik melodijski razvijenog recitativa i s pripjevom sačinjava jednu cjelinu. Cijela skladba jest dijalog između pjevača i puka te tako izvedena, bilo sama za sebe bilo kao dio bogoslužja, dolazi do svog pravog izražaja. (Vidi n. prilog).

Ovo je, kako je zaključio i sam skladatelj, samo jedan pokušaj koji nastoji približiti puku misne pjesme. Tekstovi na općenitiji način izražavaju misao bogoslužja pa mogu poslužiti ne samo za jednu nego i više nedjelja istog liturgijskog razdoblja. Treba nadodati: vrijedan pokušaj koji može poslužiti kao ideja onima koji budu pripremali misne pjesme za obnovljeno bogoslužje mise.

VLADO ZAGORAC:

Pjevani dijelovi mise po novom obredu

Novi obred mise, što će započeti prvom nedjeljom Došašća, donosi neke promjene kod pjevanih dijelova mise. Zato će biti korisno da svi oni koji vode pjevanje u crkvi, na vrijeme dobro nauče novi obred. Osim bogoslužja riječi i bogoslužja euharistije obred sadrži skup uvodnih obreda a isto tako i zaključni obred.

A. Uvodni obredi obuhvaćaju: ulaznu pjesmu, počast oltaru, pozdrav zajednici, čin pokore, Gospodine, smiluj se, Slava Bogu na visini i molitvu.

Ulazna pjesma »otvara slavljenje, jača jedinstvo sabranih vjernika, uvodi njihove misli u tajnu liturgijskog vremena ili blagdana, te prati povorku svećenika sa službenicima« prema oltaru. Počinje kod ulaska povorke u crkvu, a može trajati sve dok svećenik stigne do oltara, dade počast oltaru i okadi ga te dođe do svog sjedišta.

Ulaznoj pjesmi vraćena je u novom obredu ona pastoralna uloga zbog koje je u povijesti i uvedena: da zajedničko pjevanje stvori i ojača u dušama učesnika svijest zajedništva i tako ih pripravi na slušanje riječi Božje. Naglasak je stavljen na zajedničko pjevanje, a što se tiče same pjesme omogućen je slobodan izbor: bilo antifona s psalom iz Graduala, bilo koja druga pjesma koja je prikladna za sveti čin euharistijskog slavlja, ili je u skladu s blagdanom, odnosno liturgijskim vremenom. Kod nas će za to izvrsno poslužiti pučke popijevke koje za to treba odabrati, a biskupske konferencije valja da odobre njihove tekstove. Time, konačno, naše hrvatske pučke popijevke postaju prave liturgijske pjesme koje će našu liturgiju učiniti narodu bližom i dražom.

Gospodine, smiluj se. Kad završi ulazna pjesma, te kad svećenik pozdravi sakupljenu zajednicu, uvede je kratko u liturgiju dana, te svi izvrše zajednički čin pokore, poslije svećenikova odrješenja pjeva se *Gospodine, smiluj se.* Ako je sam čin pokore već sadržavao ove zavize, a jedan takav način je predviđen, onda se oni ne pjevaju po drugi put.

Ovi su zazivi i što se tiče oblika preuređeni te se svaki redovito ponavlja samo dva puta. Ali je iz

opravdanih razloga dopušten i veći broj ponavljanja kao i kratki trop. Tako će kod nas moći ponovno biti uvedeni tropirani Kyrie iz Cithara octochorda, ako im se prepjevaju tekstovi. Već postoje u tome dvije mogućnosti: za vrijeme kroz godinu »Gospodine, Bože živi« iz Hrvatskog crkvenog kantuala str. 99, a za božićno vrijeme »Kirie eleison« iz istoga Kantuala str. 225. Ove prilike uvođenja hrvatskih pučkih popijevki, što nam je novi obred pruža, ne bismo smjeli propustiti.

Slava Bogu na visini. Poslije *Gospodine, smiluj se*, pjeva se izvan došašća i korizme »drevni i poštovanjima vrijedan himan« Slava Bogu na visini, »kojim Crkva, sabrana u Duhu Svetom, slavi i molj Boga Oca i Janje«. Nije naređeno da ga intonira svećenik, nego da od početka može pjevati sav skup vjernika, ili zbor naizmjenice s pukom, ili sam zbor.

Premda u novom Obredu mise nije ništa rečeno o mogućnosti zamjene ovog himna njegovom parafrazom iz pučkih popijevki, bilo bi posvema u pastoralnom duhu nove liturgije da naše biskupske konferencije odobre za božićno vrijeme pjesmu »Svim na zemlji« iz H. C. Kantuala str. 226. umjesto ovog himna. Dvije stvari, mislim, za to je preporučuju. Prije svega ona ima bolje shvaćen izraz »dobre volje« nego li naš službeni prijevod. Po mišljenju stručnjaka a ono se temelji na kodeksima Novog zavjeta i Ocima, radi se o Božjoj dobroj volji prema ljudima. A to naša pjesma lijepo izražuje: »Svim na zemlji mir, veselje, budi polag Božje volje« (Usp. P. R. Falsini, *Alcune difficoltà di traduzione dell' Ordinario della Messa*, u *Le traduzioni dei libri liturgici, Atti del Congresso tenuto a Roma il 9—13 novembre 1965*, str. 173—174.). Nastavak pjesme glasi: »To sad nebo navješćuje i glas s neba potvrđuje«. Ovdje je lijepo izraženo da je naša liturgija posadašnjenje Kristovih Misterija i može nam pomoći u tumačenju liturgije u tom smislu.

B. *Pjesme između čitanja.* Nakon molitve počinje liturgija riječi. Iza prvog čitanja slijedi *responzorijski psalam*. On predstavlja najstariju i najvažniju pjesmu u misi. Ima značaj odgovora zajednice na ri-

ječ Božju. Složen je tako da zaista odgovara idejama čitanja iza kojeg slijedi. Za koga bi bilo preteško pjevati svake nedjelje drugi psalam, moći će se poslužiti posebno složenim psalmom što se može pjevati kroz cijelo vrijeme došašća, korizme itd., ili na blagdane određene kategorije svetaca. To će za početak olakšati uvođenje toga psalma za koji ne može biti zamjene.

Iza drugog čitanja slijedi *Aleluja* ili, u korizmi, drugi psalam. No taj se, ako se ne može pjevati, može izostaviti, dok prvi mora u tom slučaju biti recitiran.

Što se tiče načina izvođenja ovih psalama najljepše je da solista pjeva verzove psalma, a čitava zajednica sudjeluje odgovorom (Responsum). Nije na odmet koji put ni solo pjevanje čitavog psalma dok zajednica sjedeći sluša. Oba načina zajamčena su u liturgijskoj tradiciji.

Sekvencije su obavezne samo o Uskrsu i Duhovima. Te imamo u H. C. Kantualu.

Ispovijest vjere. Kad završi homilija, slijedi Ispovijest vjere. Zbog naročite uloge što je ona ima nakon naviještanja riječi Božje i homilije — da, naime, čitava zajednica naviještenu riječ primi i na nju vjerom odgovori, najvažnije je da čitava zajednica u toj ispovijesti sudjeluje. Zato će možda trebati više puta žrtvovati i pjevanje u korist zajedničkog recitiranja, ako pjevanje nije dostupno, bar djelomično, čitavoj zajednici.

Molitva vjernih, kojom Božji narod, izvršujući svoju svećeničku službu, moli za potrebe svih ljudi, zaključuje liturgiju riječi. Nju uvodi svećenik pozivom na molitvu i zaključuje kratkom molitvom. Nakon iznosi đakon, pjevač ili tko drugi, a sav narod sudjeluje bilo zazivima nakon pojedinih nakana, bilo molitvom u šutnji prije svećenikove zaključne molitve.

C. *Prikazna pjesma* prati ophod donošenja darova na oltar. Za nju vrijede iste norme kao i za ulaznu pjesmu: može se uzeti antifona iz Graduala ali i druga pjesma čiji je tekst odobrila biskupska konferencija. Tu će naše hrvatske pučke popijevke opet omogućiti dovoljan izbor originalnih melodija, blizih vjericima i srodnih liturgiji.

Svet. Nakon molitve nad prikazanim darovima započinje Euharistijska molitva uvodnim dijalogom predslavlja i teče sve do zaključne doksologije, na koju svi odgovaraju *Amen*. Prva intervencija čitave zajednice u Euharistijskoj molitvi je *Svet*, kojim se zajednica pridružuje nebeskim četama Anđela. Sudjelovanje čitave zajednice treba da bude i ovdje vrhovno pravilo pri odabiranju.

Aklamacija poslije riječi ustanovljenja. Druga intervencija zajednice u Euharistijskoj molitvi je aklamacija poslije riječi ustanovljenja koju uvodi svećenik riječima: »Tajna vjere«. Mislim da bi tu aklamacija zajednica mogla pjevati i onda kada svećenik recitira cijelu Euharistijsku molitvu. Pjevanje bi tekstu dalo veću izražajnost.

Aklamacija poslije embolizma Očenaša. Važno je da nakon završne doksologije čitava zajednica odgovori *Amen*. To je pristanak čitave zajednice na molitvu Crkve. *Očenaš* pjevaju svi kao i do sada. Nakon embolizma Očenaša, koji razvija njegovu posljednju prošnju, zajednica zaključuje poklikom: »Jer tvoje je kraljevstvo, i moć i slava uvijek«. Ako se embolizam i recitira, ova aklamacija može se pjevati.

Jaganjče Božji prati lomljenje posvećenih prilika kruha i trebao bi se pjevati tako da zazive pjeva zbor ili jedan pjevač, a čitava zajednica da odgovara. Prema trajanju lomljenja pjeva se zaziv s odgovorom »Smiluj nam se« sve dok lomljenje nije pri kraju, a onda se zaključuje pjevanje posljednjim zazivom, koji ima odgovor: »Daruj nam mir«.

Pričesna pjesma. Kad završi *Jaganjče*, ostaje čitava zajednica kratko vrijeme u šutnji. To je tiha molitva pripreve za Pričest, kako svećeniku tako i čitavoj zajednici. Nakon što je čitava zajednica prije Pričesti zajedno sa svećenikom izrazila svoju vjeru u spasiteljsku moć Tijela i Krvi Kristove riječima: *Go-*

spodine, nisam dostojan... te dok se svećenik pričestuje, započinje *Pričesna pjesma*. Njezin je cilj da stanjem glasova u jedno bude slika duhovnog jedinstva svih pričesnika, da bude izraz radosti srca, te da prati povorku pričesnika prema oltaru; da oni što primaju Tijelo i Krv Kristovu shvate svoju povorku kao bratsko pristupanje jednome stolu. Pjesma traje sve dok ne završi pričestovanje. A može se pjevati antifona s psalmom kao i dosad ili koja druga pjesma, odobrena od biskupskih konferencija. Kod nas će to biti redovito naše euharistijske pučke popijevke. Šteta što su mnoge od njih usredotočene na tajnu stvarne prisutnosti Kristove u Euharistiji, a malo ih ima prikladnih za sam euharistijski čin. To je posljedica razgranatog štovanja Euharistije izvan mise, koje je ponegdje zasjenilo i samu misu. Tu će biti potrebna revizija tekstova ili stvaranje novih prikladnih popijevki.

Pjesma hvale poslije Pričesti. Kad završi primanje Pričesti, zajednica će određeno vrijeme posvetiti zahvaljivanju. To može biti molitvom u šutnji ili pjevanjem prikladne pjesme koja će izraziti hvalu zajednice za Božji dar. Šutnja će biti prikladna za manje i u molitvi uznapredovale zajednice, dok je za veće zajednice ona s pastoralnog gledišta neprikladna. A pogotovo je neprikladna za djecu. Zato će mjesto nje u takvim zajednicama biti uvrštena pjesma. Tu će dobro doći Marijin »Velika« i Zaharijin »Blagoslovljen«, koji psalam hvale ili prikladna pučka popijevka. A vjerujemo da će nam i naši skladatelji dati novih priloga za novu liturgiju.

D. Zaključni obred se sastoji od pozdrava i blagoslova zajednici te od samog otpuštanja. Obred tumači razilaženje vjernika ovako: »svaki neka se vrati na svoja dobra djela hvaleći i blagoslivljajući Gospodina«. Premda nije u Obredu predviđena nikakva pjesma na kraju, bit će prikladno da vjernici izlaze iz crkve pjevajući. To će im biti uvod u »hvaljenje i blagoslivljanje Gospodina« u svakodnevnom životu.

Po novom obredu mogla bi jedna misa u došašću izgledati ovako:

1. Ulazna pjesma: Padaj s neba (Kantual 197) ili: Evo ide čas (K 194)
2. Gospodine, smiluj se
3. Responzorijalni psalam (Vidi Prilog Sv. Cecilije broj 4)
4. Aleluja
5. Vierujem
6. Molitva vjernih
7. Prikazna pjesma: Raduj se grade Nazaret (K 196)
8. Svet
9. Aklamacija poslije pretvorbe (Vidi Prilog Sv. Cecilije broj 4).
10. Aklamacija poslije embolizma Očenaša
11. Jaganjče Božji
12. Pričesna pjesma: Odzivam se, Isuse (K 130)
13. Himan poslije Pričesti: ili: Nebesa stvorče zvjezdanih (K 190)
14. Na odlasku vjernika: O Marijo, ti sjajna zornice (K 200)

A božićna bi se misa mogla sastaviti ovako:

1. Ulazna pjesma: Veselje ti navješćujem (K 228)
2. Kirie eleison (K 225)
3. Slava Bogu na visini (ili, ako biskupske konferencije odobre: Svim na zemlji) (K 226)
4. Responzorijalni psalam (Vidi Prilog Sv. Cecilije broj 4)
5. Aleluja
6. Vierujem
7. Molitva vjernih
8. Prikazna pjesma: Radujte se, narodi (K 227)
9. Svet
10. Aklamacija poslije pretvorbe
11. Aklamacija poslije embolizma Očenaša
12. Jaganjče Božji
13. Pričesna pjesma: Zdravo Tijelo Isusovo (K 245)
14. Himan poslije Pričesti: Zdravo budi, mladi Kraju (K 245)
15. Na odlasku vjernika: Narodi nam se (K 252)